

Kyst under evig forandring: Rubjerg Knude 2006.
Foto: Hans Hunderup

Flot bog om vestkystens dramaer

BOG

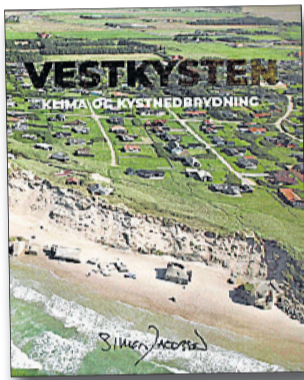
Simon Jacobsen: "Vestkysten - klima og kystnedbrydning"
★★★★☆☆

Vestkysten - hvilke vilde og farlige egne! Hvad har dog fået folk til at slå sig ned her og blive boende generation efter generation gennem 13.000 år?

Svaret blæser vel i stormene, men hvordan det har været at leve her, dét får man til gengæld en stærk oplevelse af gennem denne bog.

Forfatteren og lokalhistorikeren Simon Jacobsen, Hjørring, har givet sig i kast med et vældigt stof: det menneskelige og naturmæssige drama, der udspiller sig langs Jyllands vestkyst. Lige så mild og helsebringende en højsommerdag på stranden eller sommerhusets terrasse kan være, lige så brutalt og ødelæggende kan hav, vind og nedbør té sig en vinternat. Og det er dén side af vestkystens liv, der er bogens tema.

I tid spænder bogen århundrede for århundrede over et par tusinde år, og geografisk er fokus på Jammersbugt med kystsamfundene Blokhus, Løkken, Furreby, Nr. Lyngby og Lønstrup, men sat i sammenhæng med forholdene på



den danske vestkyst generelt.

Et langt og spændende kapitel af bogen, ca. en fjerdedel, er viet historien om læmolen i Løkken fra den første tanke i 1880'erne og helt frem til sommeren 2021.

"Elsket og udskældt, men uden tvivl et af Løkkens største aktiver for både fiskere, turister, surfere og alle, der færdes på stranden," konstaterer Simon Jacobsen som optakt til en grundig gennemgang af alle de mange politiske kampe og tilsyneladende uendelige entreprenørmæssige udfordringer for at sikre bygverkets beståen. Intet synes at kunne holde - bortset fra ingeniør Jørgen Fibigers træbeklædning, der holdt fra 1930'erne til 1978. Spunsvægge ruste væk, beton

revner og eroderer, fyldmateriale vaskes ud. En helt ny bølgebryder, støbt i jernbeton og en meter tyk, revnede allerede i den første vinterstorm i 1951, og i 2015 viste det sig, at hamrene, de helt nye bjælker langs vandkanten, heller ikke holdt til bølgerne. Det i princippet simple bygningsværk synes at have været ét langt eksperiment.

For Løkken har molen været den bedste kystsikring, pointerer Simon Jacobsen, hvad luftfotos dokumenterer. Men billederne illustrerer også den resulterende (og helt fra begyndelsen forudsete) nedbrydning af kysten længere mod nord.

Molen blev, hvad Løkken fik, men der har været endnu mere ambitiøse mål: en rigtig havn. Gennem tiden har der været mindst fire planer. Det er rigtigt interessant lokalhistorie i både tekst og kort, vi får her.

Storme, oversvømmelser, tab af menneskeliv, husdyr, fartøjer, huse og land har været et vilkår for menneskene langs Vesterhavet så langt de skriftlige kilder rækker, dvs. et par tusinde år. Alene i stormfloden "Den Store Manddrukning" i Vadehavet januar 1362 vurderes mellem 10.000 og 30.000 at være omkommet,



Orkanen 23.-24. december 1967 gik hårdt ud over Lønstrup, bl.a. revydirektør Aage Stentofts sommervilla Havbakken. Ved opførelsen i 1911 var der 80 meter ud til skrænten. Foto: Historisk Arkiv, Hjørring

og ved "Den Anden Store Manddrukning" 11.-12. oktober 1634 mellem 8000 og 15.000.

Helt så massivt dødbrydende har hav og storm aldrig været i Vendsyssel, men det velkendte kort over strandinger på Danmarks kyster mellem 1858 og 1882 er et rigeligt dramatisk vidnesbyrd. Det er på vestkysten, og særligt rundt om Skagen og Læsø, det går galt. "Det formodes, at der op gennem tiden har været op mod 10.000 forlis og søulykker ved de nordjyske kyster", skriver forfatteren, dog uden at præcisere tidsrum og kilde. Men farligt har det været, det står klart.

Bogen giver også en stærk fornemmelse af, hvilke store tab af ejendom og livsmuligheder naturkræfterne gennem tiden har forvoldt.

Hele landsbyer er forsvundet i havet, på Agger Tange fem i 1700-tallet, og ud for Mårup-Rubjerg-Lyngby-Furreby en hel halvø. Det er dog længere tid siden - under Littorinatidens havstigning for 9500 år siden. Og det er vel at mærke undtagelsen; alle de flade områder af Vendsyssel blev tørt land, fordi landet hævede sig mere end havet.

Ud for Furreby lå fra tiden omkring år 1000 et lille udflyttersamfund, Kinderup. Det blev skyllet bort under superstormen i oktober 1634, men kilderne fortæller ikke detaljer. "Ingen ved, hvad der skete i Kinderup", skriver forfatteren, men vil alligevel støtte læserens forestillingsevne med billedet af bange mennesker på

taget af et havombrust hus og kildeangivelsen "ukendt kunstner og motiv." Ikke et ukendt virkemiddel i formidling, men man kan vel diskutere brugen i en oplysende bog.

Lad det være en bibemærkning. Det centrale er, at bogen med sin mangfoldighed af tekst, billeder og kort giver læseren masser af information og oplevelse. Det er en flot bog.

Her fortælles om sandflugten, om kystnedbrydningen og nedstyrtende huse, om skudehandel, færdsel ad stranden før og nu, sømærker, faresignaler og redningsvæsen og om klitternes opståen. Før 1800 var der ingen klitter i Løkken, beboerne kunne kigge direkte ud over havet, men havde til gengæld sand overalt.

Selvom historien vidner om skiftende, men altid hårdt klima på vestkysten, kan tendensen i vor tids klimaforandring aflæses direkte på kysterosionen nord for Løkken. Der stormer meget mere.

Der var tre storme på seks uger i vinteren 2011-12, og i årene 2013-20: Allan, Bodil, Dagmar, Egon, Freja, Gorm, Helga, Urd, Knud, Alfrida og Laura.

Peter Ussing, lokalhistorikeren, tidl. skoleinspektør i Løkken, sætter i bogens forord også "jernkystens" nedbrydning i relation til klimaet. Han nåede ikke at se bogen færdig før sin død i sommer, men nogle af de koncise ord fortjener at blive citeret: "Nu oplever vi så, at naturen slår igen med store klimaforandringer, der kan gi-

ve sig udslag i ekstreme vejr.

Når man så læser Simon Jacobsens bog, bliver man klar over, at naturen gennem tiden har vist, at den godt selv kan blive voldsom, uden vores hjælp. Det giver et lidt mere nuanceret syn på klimaforandringerne, men forandrer ikke behovet for at øge foranstaltningerne til kystsikring.

Bogens historiske stof giver en bedre baggrund for at drøfte dette behov. Dermed bliver den en aktuell og nødvendig bog."

Og gennem interviews med tre eksperter får vi så bud på fremtiden:

"Den næste istid er på vej, lidt forsinket på grund af den globale opvarmning, men den kommer ganske snart, måske om 5000 år," bebuder geologen, dr. Scient. Stig Schack Pedersen.

"Hen mod slutningen af dette århundrede vil en 10.000 års hændelse få vandstanden til at stige 6,5 meter over normalen ved den jyske vestkyst," forudser klimaforskeren Martin Olesen, DMI.

Men allerede i begyndelsen af 2022 indledes de politiske forhandlinger om en samlet national klimatilpasningsplan, forventer direktør Merete Løvschall, Kystdirektoratet.

Egon Kjøller
kultur@dnmh.dk

■ Simon Jacobsen: "Vestkysten - klima og kystnedbrydning"
280 sider, 299 kroner,
Lokalforlaget Løkken



Efter stormen Alfrida i januar 2019 måtte redningshuset i Løkken endnu en gang sikres mod ødelæggelse.
Foto: Løkken Folkeblad